

STORTINGET

Innst. 160 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:45 S (2021–2022)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Aleksander Stokkebø, Henrik Asheim, Anna Molberg, Margret Hagerup, Dag-Inge Ulstein, Sveinung Rotevatn og Abid Raja om en opptrappingsplan for flere varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA)

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen, senest innen forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2022, komme tilbake til Stortinget med en forpliktende opptrappingsplan for flere varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA) i både skjermet og ordinær virksomhet. Stortinget ber regjeringen rapportere på opptrappingsplanen i de årlige budsjettproposisjonene.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at det utvikles bedre modeller for oppfølging i VTA-O, hvor også andre aktører enn Nav – eksempelvis HELT MED – kan være ansvarlig for oppfølging.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 7. desember 2021 om statsrådens vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 22. desember 2021 følger vedlagt.

Som ledd i komiteens behandling av representantforslaget ble det åpnet opp for å komme med skriftlig innspill.

Følgende leverte skriftlig innspill:

- Arbeid & Inkludering i NHO.
- Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon.
- Fellesorganisasjonen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tuva Moflag, Runar Sjøstad, Trine Lise Sundnes og Torbjørn Vereide, fra Høyre, Henrik Asheim, Anna Molberg og Aleksander Stokkebø, fra Senterpartiet, Eivind Drivenes og Per Olaf Lundteigen, fra Fremskrittspartiet, Dagfinn Henrik Olsen og Gisle Meininger Saudland, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Kirsti Bergstø, og fra Rødt, Mímir Kristjánsson, viser til at tallet på varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA) de siste årene har blitt økt jevnlig. Komiteen vil understreke at det har vært et bredt politisk flertall bak dette. Under regjeringen Solberg ble antall VTA-plasser økt med nærmere 3 000. Med denne styrkingen kan mer enn 12 000 personer som ellers ville stått utenfor arbeidsmarkedet, nå få arbeid.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser videre til at Arbei-

derparti- Senterparti-regjeringen har varslet en videre økning i antall VTA-plasser i kommende år.

Komiteen vil samtidig vise til at det også er andre arbeidsmarkedstiltak som er rettet mot de gruppene som står lengst fra arbeidslivet, eksempelvis arbeidsforberedende trening, kvalifiseringsprogrammet, lønnstilskudd og praksisplasser.

Komiteen viser til at VTA er et arbeidsmarkedstiltak for personer som mottar eller i nær fremtid ventes å få innvilget uføretrygd, og som har behov for spesiell tilrettelegging og tett oppfølging. Deltakerne ansettes i en skjermet (VTA-S) eller ordinær (VTA-O) virksomhet, og på denne måten kan personer med behov for spesiell tilrettelegging og tett oppfølging inkluderes i jobb.

Komiteen mener varig tilrettelagt arbeid er en god ordning som har åpnet arbeidslivet for mange uføretrygdede. Mange deltakere har kommet ut av isolasjon og inn i et arbeidsfelleskap – ikke minst gjelder dette mange med utviklingshemming eller psykiske lidelser.

Komiteen viser til forslag 1 i representantforslaget om en forpliktende opptrappingsplan for flere varig tilrettelagte arbeidsplasser i både skjermet og ordinær virksomhet. Komiteen mener det vil være nødvendig å få synliggjort behovet for VTA-plasser – både nasjonalt og fordelt på ulike fylker. Komiteen mener videre det vil være nødvendig å se nærmere på hvordan tilbudet om VTA blir oppfattet av de relevante aktørene på lokalt nivå, på de lokale Nav-kontorene, i kommunene og hos VTA-arrangørene.

Komiteen viser til FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) artikkel 27, som slår fast at mennesker med nedsatt funksjonsevne har rett til arbeid på lik linje med andre. Statene skal treffe formålstjenlige tiltak for å virkeliggjøre retten til arbeid, påpeker Rettighetsutvalget (NOU 2016:17).

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at regjeringspartiene i Hurdalsplattformen vil «Forplikte offentlige arbeidsgivere til å ansette flere med nedsatt funksjonsevne». Flertallet viser til at utviklingshemmede er en av gruppene med nedsatt funksjonsevne. De fleste personer med utviklingshemming får innvilget uføretrygd når de blir 18 år. Samtidig er 8 av 10 utviklingshemmede mellom 18 og 25 år uten arbeid. Denne gruppen får altså en forutsigbar inntektssikring, men altfor få er i arbeid.

Komiteen vil påpeke at de fleste utviklingshemmede trenger en eller annen form for tilrettelegging for å kunne stå i arbeid, enten de arbeider i skjermet eller ordinær virksomhet. Statlige arbeidsmarkedstiltak rettet spesifikt mot denne gruppen er dermed avgjørende. Komiteen mener imidlertid at det er for lite oppmerksomhet på å få utviklingshemmede i arbeid.

Komiteen vil understreke viktigheten av at utviklingshemmede får en smidig overgang fra skole til arbeidsliv. For å sikre at unge utviklingshemmede som kan og ønsker å arbeide, får mulighet til å komme inn på arbeidsmarkedet uten unødig forsinkelse etter endt skolegang, er det behov for endringer. Nivået på tilrettelagte arbeidsplasser, som er forbeholdt uføretrygdede eller de som i nær fremtid ventes å få slik trygd innvilget, har ikke vært gjenstand for større analyser etter 2012.

Komiteen mener den årlige nye økningen av tilrettelagte arbeidsplasser blant annet skal tilpasses det estimerte antallet utviklingshemmede i avgangsklassene i videregående skole som kan være aktuelle for tiltaket.

Komiteen viser til forslag 2 i representantforslaget om at det skal utvikles bedre modeller for oppfølging i VTA-O, hvor også andre aktører enn Nav – eksempelvis HELT MED – kan være ansvarlig for oppfølging.

Komiteen viser til at om lag 23 pst. av deltakerne i varig tilrettelagt arbeid er ansatte i en ordinær virksomhet. Nav gir tilskudd til virksomheten som stiller med en av sine medarbeidere som fadder som skal følge opp deltakeren. Det er en vanlig oppfatning at deltakerne i VTA i ordinær virksomhet er en noe sterkere gruppe enn deltakere i VTA i skjermet virksomhet, uten at dette er dokumentert. Komiteen vil understreke viktigheten av at Nav-veiledere er godt involvert i oppfølgingen av deltakerne i VTA i ordinære virksomheter – ikke bare ved oppstart. Det er svært viktig at VTA-deltakere som ønsker å arbeide i ordinær virksomhet, får god oppfølging.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, merker seg at statsråden er positiv til å se nærmere på VTA i ordinære virksomheter, og om ordningen kan bedres, eventuelt sammen med ikke-kommersielle aktører, og hvordan dette i så fall bør gjøres. Flertallet stiller seg bak denne vurderingen. Flertallet foreslår på denne bakgrunn at representantforslaget ikke vedtas.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet understreker at arbeid til flere er vår viktigste jobb. Bak enhver arbeidsledig finnes det erfaring og kompetanse som arbeidslivet og samfunnet trenger. Disse medlemmer er videre kjent med at mange med nedsatt funksjonsevne ønsker å delta i arbeidslivet, uten å få anledning. Tall fra ASVL viser at mellom 8 og 10 av personer med utviklingshemming i alderen 18–25 år står helt uten jobb. Noen av dem kan med litt tilrettelegging tre inn i det ordinære arbeidslivet, mens andre trenger tettere og tryggere rammer i skjermet virksomhet.

Disse medlemmer understreker at nedsatt funksjonsevne ikke er det samme som manglende arbeidsevne, og at det må være et viktig mål at de som kan

og vil, får delta i jobb. Det må i seg selv være et viktig mål at flere får ta aktiv del i fellesskapet og oppleve arbeids glede og mestring. Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg derfor satte i gang inkluderingsdug naden, med mange målrettede og kraftfulle tiltak for de som står utenfor. Blant disse tiltakene var om lag 3 000 flere varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA).

Disse medlemmer viser til forslag 1, om en opptrappingsplan for flere varig tilrettelagte jobber (VTA). Det er et stort behov for flere plasser både i skjermet og ordinær virksomhet. Disse medlemmer registrerer at statsråden ser nytten i en ny utredning av behovet for VTA-plasser, og mener denne utgreiingen bør resultere i en forpliktende opptrappingsplan. Disse medlemmer viser til at det allerede er kø for å få VTA-plass, og at en slik plan derfor som et minimum må inneholde 1 500 plasser, i form av både VTA-S og VTA-O. Med grunnlag i utredningen bør det dessuten vurderes om opptrappingsplanen skal innebære en enda større økning.

Disse medlemmer merker seg at en kartlegging fra Oxford Research, på bestilling fra Arbeids- og velferdsdirektoratet, viser at man har et større potensial for å gi flere med nedsatt funksjonsevne arbeid gjennom VTA-O. Disse medlemmer understreker viktigheten av å prioritere folk med nedsatt funksjonsevne.

Disse medlemmer viser til forslaget om å utvikle bedre modeller for oppfølging i VTA-O-tiltaket. Disse medlemmer ser det som ønskelig at flere av de som kan og vil gå over fra skjermet til ordinær virksomhet, men er kjent med at terskelen kan være høy. Disse medlemmer registrerer at det kan ha flere årsaker, og kan blant annet henge sammen med at VTA-S og VTA-O har forskjellig finansiering, organisering og innretning.

Disse medlemmer understreker at gode ordninger for permisjon og hospitering er viktig, slik at arbeidstakere i skjermet virksomhet kan prøve seg i det ordinære arbeidslivet. Videre er det nødvendig å styrke Navs kompetanse og satsing på VTA-O. Disse medlemmer mener samtidig det er behov for å tenke nytt om hvordan oppfølgingen i VTA-O kan gjøres bedre, slik at folk som kan og vil får sjansen til å delta i det ordinære arbeidslivet.

Disse medlemmer viser i denne sammenheng til HELT MED, som et godt eksempel på hvordan det kan gjøres. Virksomheten har som formål å utvikle, formidle og tilrettelegge jobber for utviklingshemmede i det ordinære arbeidslivet, og de tilbyr arbeidsgiver støtte i oppfølgingen av den ansatte. Disse medlemmer er kjent med at dette senker terskelen for arbeidsgiver til å gi folk sjansen, og at metodikken så langt har vist lovende resultater.

Disse medlemmer viser til at VTA i dag reguleres av tiltaksforskriften, som dessverre ikke åpner for å støtte den type oppfølging som gjøres av aktører som

HELT MED. Disse medlemmer viser at det derfor er ønskelig å se nærmere på dagens organisering og finne en mer fleksibel modell, hvor også andre aktører kan få bidra. I dette arbeidet bør en konkret vurdere om aktører som HELT MED og vekst- og attføringsbedriftene kan få et utvidet oppdrag og stå for mer av oppfølgingen.

Disse medlemmer understreker at oppfølgingen i det ordinære arbeidslivet, der det trengs, må kunne være av varig karakter og med et slikt omfang som HELT MED-modellen legger opp til. Det gir arbeidstaker og arbeidsgiver den tryggheten som trengs, og gjør det enklere for flere å – helt eller delvis – ta steget fra skjermet til ordinær virksomhet.

Disse medlemmer registrerer at når flere av de som kan og vil, går over til VTA-O, vil det frigjøre flere plasser i skjermet virksomhet. Samtidig er disse medlemmer kjent med den ekstra mestringen det gir for den enkelte å lykkes i det ordinære arbeidslivet og få brukt sine evner og kompetanse til det fulle. Disse medlemmer ønsker derfor å sette systemet bedre i stand til å møte den enkeltes behov og stiller seg derfor bak forslagene i representantforslaget. Alle kan!

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen, senest innen forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2022, komme tilbake til Stortinget med en forpliktende opptrappingsplan for flere varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA) i både skjermet og ordinær virksomhet. Stortinget ber regjeringen rapportere på opptrappingsplanen i de årlige budsjettproposisjonene.»

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, ønsker å få kunnskapsgrunnlag om behovet for flere VTA-plasser på plass så tidlig som mulig. Det vil bidra til at man forutsigbart kan trappe opp antallet VTA-plasser i årene som kommer.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede behovet for flere varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA) i skjermet og ordinær virksomhet, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte, senest innen statsbudsjettet for 2023.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til forslag 1 om en forpliktende opptrappingsplan. Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative statsbudsjett for 2022 foreslo 300 flere VTA-plasser enn det regjeringen Solberg foreslo, som første ledd i en flerårig opptrappingsplan. Dette medlem viser også til svarbrevet fra

arbeids- og inkluderingsministeren/statsråden om at regjeringen er innstilt på å øke antall plasser i varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA) i statsbudsjettene fremover. Dette medlem vil understreke at behovet for flere VTA-plasser er enormt, og at dette medlem vil fortsette å prioritere flere VTA-plasser.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser til forslaget om å utvikle bedre modeller for oppfølging i VTA-O-tiltaket. Flertallet mener det er viktig at en bedre modell også må være av varig karakter. Dette vil danne grunnlag for å sikre at personer med utviklingshemming, og andre med tilsvarende utfordringer og behov, får den varigheten og det omfanget man har erfart at er nødvendig for at de skal lykkes i ordinært arbeidsliv. Flertallet viser til at ansatte i VTA-S verdsetter tryggheten og oppfølgingen ordningen gir, og at det derfor er viktig med god oppfølging også i VTA-O.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det utvikles bedre modeller for oppfølging i VTA-O, hvor også andre aktører enn Nav – eksempelvis HELT MED – kan være ansvarlig for oppfølging, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte, senest innen statsbudsjettet for 2023. Tilrettelagt oppfølging for personer med utviklingshemming i ordinært arbeidsliv må være av varig karakter og ha et omfang tilsvarende det som praktiseres i HELT MED-modellen.»

Komiteens medlem fra Rødt mener det er viktig at personer med nedsatt funksjonsevne som både kan og vil jobbe, også får muligheten til det. Dette medlem viser til at varig tilrettelagt arbeid (VTA) er et viktig tiltak for å få flere med nedsatt funksjonsevne i jobb. Dette medlem viser til Rødts alternative statsbudsjett for 2022, der det var satt av midler til ytterligere 300 VTA-plasser i tillegg til regjeringspartienes opplegg.

Dette medlem viser til forslag 1 om en forpliktende opptrappingsplan for VTA-plasser i både skjermet og ordinær virksomhet. Dette medlem støtter dette forslaget.

Dette medlem er opptatt av at de som er i varig tilrettelagt arbeid, får god og grundig oppfølging. Dette medlem mener det primært må være Nav som har ansvar for oppfølgingen av VTA, og mener følgelig at Navs kompetanse på feltet bør styrkes. Det gjelder både for VTA-S og VTA-O.

Dette medlem ser likevel at ikke-kommersielle aktører som for eksempel HELT MED i dag spiller en viktig rolle hva angår oppfølging, særlig når det gjelder å følge opp en gruppe som utviklingshemmede. Dette medlem ser positivt på at aktører som HELT MED kan få utvidet ansvar for oppfølging innenfor VTA-systemet i påvente av at Navs egen kompetanse styrkes.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen, senest innen forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2022, komme tilbake til Stortinget med en forpliktende opptrappingsplan for flere varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA) i både skjermet og ordinær virksomhet. Stortinget ber regjeringen rapportere på opptrappingsplanen i de årlige budsjettproposisjonene.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding romertall I og II fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen utrede behovet for flere varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA) i skjermet og ordinær virksomhet, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte, senest innen statsbudsjettet for 2023.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at det utvikles bedre modeller for oppfølging i VTA-O, hvor også andre aktører enn Nav – eksempelvis HELT MED – kan være ansvarlig for oppfølging, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte, senest innen statsbudsjettet for 2023. Tilrettelagt oppfølging for personer med utviklingshemming i ordinært arbeidsliv må være av varig karakter og ha et omfang tilsvarende det som praktiseres i HELT MED-modellen.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 15. februar 2022

Kirsti Bergstø

leder

Eivind Drivenes

ordfører

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
2021/4972

Vår ref
21/4371-

Dato
22. desember 2021

Representantframlegg 45 S (2021–2022) om ein opptrappingsplan for fleire varig tilrettelagte arbeidsplassar (VTA) og oppfølginga i VTA i ordinære verksemder

Eg viser til brev frå Stortinget sin arbeids- og sosialkomité frå 7.12.21. Komiteen ber meg vurdere representantframlegg 8:45 S (2021–2022):

- 1. Stortinget ber regjeringen, senest innen forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2022, komme tilbake til Stortinget med en forpliktende opptrappingsplan for flere varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA) i både skjermet og ordinær virksomhet. Stortinget ber regjeringen rapportere på opptrappingsplanen i de årlige budsjettproposisjonene.*
- 2. Stortinget ber regjeringen sørge for at det utvikles bedre modeller for oppfølging i VTA-O, hvor også andre aktører enn Nav – eksempelvis HELT MED – kan være ansvarlig for oppfølging.*

Før eg går inn på dei to framlegga, vil eg peike på at regjeringa ser varig tilrettelagt arbeid som ei god ordning som har opna arbeidslivet for mange uføretrygda. Mange deltakarar har kome ut av isolasjon og inn eit arbeidsfellesskap. Ikkje minst gjeld dette mange med utviklingshemming eller psykiske lidningar.

Representantforslag: Stortinget ber regjeringen, senest innen forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2022, komme tilbake til Stortinget med en forpliktende opptrappingsplan for flere varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA) i både skjermet og ordinær virksomhet. Stortinget ber regjeringen rapportere på opptrappingsplanen i de årlige budsjettproposisjonene.

I tråd med Hurdalsplattforma er regjeringa innstilt på å kome med framlegg om auke i talet på plassar i VTA i statsbudsjetta i åra framover. I Hurdalsplattforma skriv regjeringa at ho vil styrkje fleire arbeidsmarknadstiltak som er retta mot dei gruppene som står lengst frå arbeidslivet og gjere dei tilgjengelege for fleire. Det gjeld mellom anna varig tilrettelagt arbeid. Andre tiltak som regjeringa vil styrkje er arbeidsførebuande trening, kvalifiseringsprogrammet og praksisplassar.

Den ordinære budsjettprosessen sikrar ei heilskapleg handsaming av den samla ressursbruken til staten. Det kan og være vanskeleg å sjå i førevegen kva som bør prioriterast fleire år fram i tid. Det syner mellom anna dei utfordringane vi har i dag, med ein alvorleg pandemi.

Eg meiner og at arbeidet med å styrkje VTA bør byggje på faglege vurderingar og at det trengst ei utgreiing av behovet for plassar. Behovet for plassar i VTA vart greidd ut av Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) i 2012. AFI nytta dels registerdata og dels intervju med tilsette i Arbeids- og velferdsetaten, kommunane og tiltaksarrangørane. Rapporten dokumenterte at det var behov for fleire plassar, men og at det er krevjande å talfeste behovet. Den viktigaste årsaka til at dette er vanskeleg, er at målgruppa for VTA ikkje berre er avgrensa av objektive kriterium, men i stor grad grunna på skjønnsmessige vurderingar av behova til brukarane. Det er dei lokale NAV-kontora som gjer desse vurderingane.

Eg trur likevel det kan være nyttig å sjå nærare på korleis tilbodet vert oppfatta av dei relevante aktørane på lokalt nivå, på dei lokale NAV-kontora, i kommunane og hos VTA-arrangørane. At det snart er ti år sidan førre undersøking kan og tale for å gjere ei ny utgreiing av behovet for plassar.

Representantforslag: Stortinget ber regjeringen sørge for at det utvikles bedre modeller for oppfølging i VTA-O, hvor også andre aktører enn Nav – eksempelvis HELT MED – kan være ansvarlig for oppfølging.

Om lag 23 prosent av deltakarane i varig tilrettelagt arbeid er tilsette i ei ordinær verksemd (VTA-O). NAV gir tilskot til verksemda (kr. 6 083 i månaden i 2021) som stiller med ein av sine medarbeidarar som fadder som skal følgje opp deltakaren. Det er ei vanleg meining at deltakarane i VTA i ordinær verksemd er ei noko sterkare gruppe enn deltakarar i VTA i skjerma verksemd, utan at dette er dokumentert.

Eg har ikkje grunn til å meine at VTA-O, slik tiltaket er innretta i dag, er ein dårleg modell. Arbeids- og velferdsdirektoratet har ikkje rapportert om særskilde problem. Oxford Research gjorde ei kartlegging av oppfølginga i VTA-O våren 2021. Denne syner at NAV-rettleiingar er lite involverte i oppfølginga av deltakarane i VTA i ordinære verksemdar. Arbeidsgivarane ønskjer hjelp i starten, mellom anna til å finne høvelege oppgåver for deltakaren. Men til vanleg kan det sjå ut som at behovet for hjelp frå NAV ikkje er så stort.

Eg er likevel ikkje framand for å sjå nærare på VTA-O, og om ordninga kan betrast. Det vil då være naturleg at ein vurderer behovet for å styrkje oppfølginga i VTA i ordinære verksemdar (VTA-O) og korleis dette i så fall bør gjerast. Eg meiner ein ikkje kan svare på om oppfølginga best kan gjerast av tilsette i NAV, dei skjerma verksemdene eller andre organisasjonar som til dømes Helt med, før etter at ei slik utgreiing er gjennomført.

Med helsing

A handwritten signature in blue ink. The signature consists of a large, stylized 'H' followed by 'Tajik' in a cursive script. The name 'Hadia' is written in a smaller, simpler font above the 'Tajik' part of the signature.

Hadia Tajik

